

Куріе та Gloria утворюють своєрідну світлу та легку «прелюдію», Credo стає найбільш внутрішньо контрастною та драматичною частиною, в якій «зіштовхуються» умовно «середньовічний» та «пізньоромантичний» стилістичні пласти, а в останніх трьох частинах концентрується ліричний початок, прагнення людської душі до небесного спасіння, що виражається саме в пізньоромантичних музично-мовних конструкціях.

Стилістичне розмаїття твору стало також відображенням постмодерністської естетики в пізній творчості композитора, яка полягає зокрема й у вільному оперуванні культурним багажем минулого, діалозі між різними епохами, творчому втіленні традицій.

Список використаних джерел:

1. Laspière V. T. Mort du compositeur finlandais Einojuhani Rautavaara. *Radiofrance*. 28 Juillet 2016. URL : <https://www.radiofrance.fr/francemusique/mort-du-compositeur-finlandais-einojuhani-rautavaara-8234240>
2. Turunen K. Finnish Choral Classics VIII: Einojuhani Rautavaara, Die erste Elegie. *Kariturunen.com*. January, 23, 2018. URL : <https://kariturunen.com/2020/04/16/finnish-choral-classics-viii-einojuhani-rautavaara-die-erste-elegie/>
3. Turunen K. Finnish Choral Classics: Intermezzo. *Kariturunen.com*. April, 6, 2020. URL : <https://kariturunen.com/2020/04/06/finnish-choral-classics-intermezzo/>
4. Vernier D. Rautavaara's Missa A Cappella. *ClassicsToday.com*. November, 5, 2023. URL : <https://www.classicstoday.com/review/rautavaaras-missa-cappella/>

Софія Мигаль

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПОЛЬСЬКОЇ ХОРОВОЇ МУЗИКИ

Враховуючи багатовікову історію та культуру Польщі, сучасна польська хорова музика відзначається розмаїттям напрямків, виразністю та стрімкістю свого розвитку. Завдяки потужному творчо-виконавському потенціалу музикантів, хорові композиції відкривають нові горизонти та стверджують вагомість музичного мистецтва Польщі на світовому рівні. Сучасні композитори продовжують творчий шлях, закладений попередниками та створюють неперевершені композиції, вдало синтезуючи інноваційні технології, традиції та тенденції нового часу. Зазначимо на домінуванні

хорової та вокально-інструментальної музики. Серед вагомих імен польської хорової культури сьогодення варто зазначити: П. Мосса, А. Роцлавску-Мусяльчик, М. Рачинського, Г. Мішкевича, Я. Крутула, М. Мальця, О. Ганс, Я. Ковалевського, П. Янчака, П. Лукашевського, Р. Твардовського, Р. Яняка, П. Бебенека, Л. Урбаняка тощо. Важливою тенденцією польської культури сучасності є мультизадачність композиторів, оскільки більшість з них успішно реалізують себе не лише як творці музики, але й як обдаровані диригенти, теоретики, піаністи, вокалісти, продюсери та педагоги. Загалом, починаючи з 80-х рр. ХХ століття, творчість молодого покоління Польщі повною мірою розкривається у сакральних композиціях. У доробку майстрів продовжують з'являтися меси або їх окремі частини, псалми, духовні гімни, магніфікати, постові та повсякденні піснеспіви, *Stabat mater*, літанії. Надзвичайно різними та водночас схожими є Магніфікати П. Бебенека та М. Крамарза. Об'єднуючим фактором композицій є всеосяжна радість, що бере свій початок у літературному тексті псалму «Величає душа моя Господа, і радіє мій дух у Бозі, Спасі моїм». Магніфікат П. Бебенека створений для хору та органу і представлений у вигляді хорових рефренів та куплетів, основаних на григоріанському розспіві. У куплетах композитор обирає тембр солюючого сопрано на тлі хору *mormorando*, що наслідує традицію застосування мелодії хоралу як «*cantus firmus*» у багатоголосних композиціях. Обрання силабічного розспіву, вузького амбітусу мелодії з хоровими рефренами сприяє автентичності звучання та за формою наближається до респонсорію.

Магніфікат М. Крамарза написаний для хору *a cappella* та за стилем наближений до творів майстрів нідерландської школи епохи Відродження. Як і П. Бебенек, М. Крамарз обирає куплетну форму, де кожен окремий куплет викладений у акордовій фактурі та урізноманітнений динамічними та штриховими нюансами.

Виняткове місце в творчих пошуках композиторів заслужено посідає меса. До цього жанру звертались: П. Лукашевський, Я. Ковалевський,

П. Янчак, Я. Крутул, М. Малець, Ш. Годземба-Тритек. «*Missa brevissima*» (2009) задумана Я. Ковалевським для двох мішаних хорів *a cappella* та складається із чотирьох частин: *Kyrie, Gloria, Sanctus-Benedictus, Agnus Dei*. Згідно ремарки композитора, обидва хори повинні бути кількісно однаковими, проте другий хор на сцені розташовуватиметься далі від слухача, що створить неперевершений акустичний ефект та підкреслить антифонність виконання. Відмінною ознакою меси Я. Ковалевського є застосування імітаційних почергових нашарувань партій, що, з одного боку, розріджує фактуру, а з іншого – створює безперервну мелодичну лінію, що має ефект спільної молитви прихожан в церкві. Такого ж композиторського принципу «накопичення» у своїх творах дотримується і П. Янчак. Характеризуючи його творчість варто зазначити на превалюванні хорових мініатюр, найяскравішими з яких є «*Kyrie*», «*Libera me*», «*Alelluia*», «*Miserere*», «*De profundis*». В них композитор вдало синтезує розлогі мелодії поруч із остинатними ритмоформулами, різкі темпові контрасти із неймовірною щирістю та кантиленністю мелодій, повторність музичного матеріалу із невловимими ладовими переходами.

Непересічного значення у мистецьких пошуках сучасних польських композиторів отримують псалми. Наприклад, «*Beatus vir*» (пс.112) створений Л. Урбаняком, П. Лукашевським; «*Jubilate Deo*» (пс.99) – М. Малець, Я. Крутул; збірку псалмів для мішаного хору представлено у доробку М. Рачинського. До написання псалмів звертались також Г. Мішкевич («*Deus, Deus meus*» для дитячого хору), О. Ганс. «*De profundis*» (пс.129), що в перекладі «Із глибини взиваю до тебе о Господи, почуй же голос мій», безперечно, отримав найбільшу кількість композиторських прочитань, що проявилось створенням у 2012 році версії псалма Г. Мішкевичем. Митець обирає мішаний склад хору, низьку теситуру, превалювання тихої динаміки, хроматичні інтонації, позначку *misterioso* задля підкреслення сакрального тексту і зримо малює «пучину гріха», з котрої людина звертається до Бога та молить про помилування душі. Власне бачення сакрального тексту явив

слухачам і М. Крамарз, створивши 2021 року «*De profundis*» для мішаного хору та двох солісток. Варто підкреслити неймовірний ефект, що справляє поєднання акордової насиченої фактури хору та «діалог» сопрано *solo* у високій теситурі, що ілюструє спів ангелів. Таким чином досягається контраст між відчуттям небесної благодаті та буремністю гріховного життя.

У творчості композиторів кінця ХХ – початку ХХІ століття відбувається активне єднання культур та традицій інших конфесій, що проявилось у створенні «Київської літургії» (2006) Р. Твардовським, «Трьох православних молитов» П. Лукашевського, тріади хорів на православні тексти П. Янчака: «Херувимська. Слава Отцю і Сину» (2012), «Достойно є» та «Херувимська» (2013). Особливе місце на п'єдесталі польських митців посідає Ш. Годземба-Тритек, представник наймолодшої генерації композиторів, автор більше 15 вокально-інструментальних творів, серед яких: симфонія «Світла» (2011) для трьох хорів та оркестру, «*Cruх Christi salva nos*» (2017) для контратенора, баритона, мішаного хору, валторн, контрабасів та ударних, «*Salve Regina*» (2012) для хору та камерного оркестру. Великого значення у доробку автора отримують твори для дитячого хору, що ознаменувало створення світських «*A Wanderer's Song*» (2015) та мюзиклу «*Pinokio*» (2016). Світський напрямок яскраво представлений у творчості А. Роцлавскої-Мусяльчик та А. Зубель, про що свідчить створення мініатюр для дитячого хору «Вітер на пляжі», «Дош» та експерименти із хоровим звучанням, що представлено у концерті «Гросо» А. Зубель для магнітофона, барокової скрипки, клавесина та двох хорів (2004).

Таким чином, основні засади розвитку сучасного польського мистецтва, насамперед, полягають у постійному створенні та популяризації хорової музики. Панівною тенденцією у хоровій творчості є написання композицій на сакральні тексти та духовна спрямованість світовідчуття. Черпаючи натхнення у стародавніх молитвах, автори переосмислюють та доповнюють традиційні моделі, надаючи їм нового сучасного виміру, при цьому зберігаючи духовний зв'язок із першоджерелом. Будучи практикуючими

диригентами та викладачами, композитори розуміють специфіку людського голосу, а отже генерують неперевершені композиції, що користуються попитом як у виконавців, так і у слухачів. Постійне створення нових опусів молодими польськими композиторами не лише надихає виконавців, а й стимулює експериментувати, вдосконалюватись та створювати інтерпретації, спираючись на значиму думку автора.

Список використаних джерел:

1. О.Зосім Сакральна музика у музикознавчому дискурсі: питання термінологічної дефініції. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв XXXIV, Київ 2015. С. 261-271
2. Anna Rośławska-Musiałczyk URL <http://surl.li/ncjht> (дата звернення: 25.10.23)
3. Dr. Marcin Tadeusz Łukaszewski Polska muzyka o tematyce religijnej po 2000 roku URL https://konwencjamuzyki.pl/files/referaty/marcin_tadeusz_lukaszewski_muzyka_sakralna.pdf (дата звернення: 21.10.23)
4. Marek Raczynski URL <http://marekraczynski.com/en/marek-raczynski/> (дата звернення: 20.10.23)
5. Mariusz Kramarz Kompozytor URL (дата звернення: 21.10.23)
6. Strożewski W. “O możliwości sacrum w sztuce”, in Sacrum i sztuka. Krakow, 1989. P. 23–38
7. Szymon Godziemba-Trytek URL <http://www.godziemba-trytek.pl> (дата звернення: 25.10.23)
8. Paweł Bębenek URL <https://liturgia.dominikanie.pl/ludzie/pawel-bebenek/> (дата звернення: 20.10.23)

Мануела Римарчук

СТАВАТ МАТЕР В СУЧАСНІЙ ХОРОВІЙ МУЗИЦІ А CARPELLA: ПИТАННЯ ЕВОЛЮЦІЇ

Канонічний духовний наспів католицького обряду про страждання Діви Марії під час розп'яття Ісуса Христа - Stabat mater dolorosa (з латинської – «Стояла мати скорботна») – надихає композиторів на увіковічнення цього образу в музиці у різні епохи – від Середньовіччя до сучасності. До образної сфери скорботності та вселенського болю Матері Божої, її благання про дарування Синові життя у раю після смерті, звертались автори різних композиторських шкіл – Ж. Дебре, Дж. Палестрина, Дж. Перголезі, Й. Гайдн,